

СТАНОВИЩЕ ІРАКУ ПІСЛЯ ВИВЕДЕННЯ ВІЙСЬК КОАЛІЦІЙНИХ СИЛ У 2011 Р.

Петриченко Ярослав,

магістрант навчально-наукового інституту
історії, права

та міжнародних відносин

Сумського державного
педагогічного університету

імені А.С. Макаренка

Науковий керівник: **Сокирська Владилена,**

доктор історичних наук, професор,

кафедра всесвітньої історії, міжнародних
відносин та методики навчання історичних

дисциплін Сумського державного
педагогічного університету

імені А. С. Макаренка

Становище Іраку після виведення військ коаліційних сил у 2011 р. залишається предметом широкого обговорення та аналізу в контексті його внутрішньої та зовнішньої політики. Після закінчення довготривалої війни, яка мала значний вплив на політичну, економічну та соціальну сфери країни, Ірак постав перед великими викликами та завданнями на шляху до стабільності, процвітання та розвитку. У цьому контексті варто розглянути різні аспекти становища Іраку, зокрема його політичну систему, економічний розвиток, соціальні проблеми та внутрішню безпеку, а також особливості взаємовідносин з міжнародним співтовариством.

20 березня 2003 р. війська міжнародної коаліції під керівництвом США та Великої Британії розпочали військову операцію в Іраці, метою якої було повалення режиму Саддама Хусейна, а також пошук та запобігання поширенню зброї масового знищення. Уже після місяця проведення військової операції коаліцією держав-учасниць було досягнуто головних цілей: режим Хусейна було повалено, а в столиці було створено новий орган врядування – Коаліційну тимчасову владу. У травні 2003 року американський президент Джордж Буш оголосив про завершення місії в Іраку, а через 5 років – у 2008 році новообраний президент США Барак Обама заявив про плани у майбутньому вивести військовий контингент з Іраку. У грудні 2011 р. американські війська покинули країну. Після виведення військ, Ірак зіткнувся з численними викликами та проблемами, включаючи політичну нестабільність, економічні труднощі, соціальну напругу та загострення конфліктів між різними етнічними і релігійними групами. Найбільше страждало цивільне населення, оскільки війна

принесла численні жертви як серед простого люду, так і серед військових з обох сторін. Внутрішньо переміщені особи, біженці й діти залишалися найбільш вразливими до хвороб, недоїдання і постійних травм через боєприпаси, що не вибухнули [3].

Окрім цього, ще однією складною проблемою стало суперництво між шіїтською більшістю та сунітською меншістю в Іраку, що стало основою політичного конфлікту в державі після повалення режиму президента Саддама Хусейна [8]. Тим не менше, були певні і позитивні аспекти, які стосувалися відбудови та політичної стабілізації Іраку за підтримки коаліції, різних держав світу та міжнародних організацій. Варто зауважити, що процес відбудови Іраку тривав увесь період перебування військ коаліції в країні, однак він гальмувався безпековою ситуацією, зруйнованою інфраструктурою, нестабільною політичною ситуацією та корупцією. Він розпочався ще в період військових дій. Наприкінці січня 2003 р. адміністрація оголосила про створення Управління реконструкції та гуманітарної допомоги, яка базувалася в Пентагоні і очолювалася генерал-лейтенантом армії у відставці Джей Гарнером. План адміністрації передбачав офіс з близько 200 співробітників з різних урядових установ США та військових, який був розгорнутий в Іраку для координації та нагляду за реконструкцією, гуманітарною допомогою та цивільними адміністративними справами [2]. До 2007 р. США змінили свій підхід до Іраку з точки зору трансформації політики, управління, верховенства права та економіки, щоб допомогти іракцям побудувати єдину державу і сили безпеки, які здатні перемогти екстремістів і повстанців, а також стримувати зовнішні загрози та захищатися від них. США також прагнули створити Ірак, який не залежав би від допомоги Ірану або був вразливим до його впливу, і який мав бути пов'язаним стратегічним партнерством зі США [5]. У 2008 р. між США та Іраком було підписано дві угоди щодо прав, обов'язків, масштабів і тривалості перебування військ США в Іраку. Це були – Стратегічна рамка Угода (SFA) та Угода про статус збройних сил США та Іраку (SOFA), інакше іменована як стратегічна угода (SA). Стратегічна угода (SA) була трирічною угодою про статус збройних сил між приймаючою стороною – країна Ірак і США. СА регулювала стосунки США з Іраком у сфері безпеки, зокрема присутність США, діяльність та потім остаточний вихід з Іраку [1].

Після виведення американських військ в Іраку спостерігалася політична криза. Розкол між різними етнічними групами загострив існуючу напругу, оскільки групи намагалися відстояти власні інтереси у створеному політичному просторі. Окрім вирішення внутрішніх іракських суперечок ситуація ускладнювалась втручанням Ірану на кількох рівнях. Проіранські сили дотримуються багатостороннього підходу, спрямованого на мінімізацію присутності та впливу в Іраку, зміцнюючи при цьому власні економічні, політичні, релігійні та військові зв'язки зі

своїм іракським сусідом. Це, у свою чергу, породжувало занепокоєння міжнародної спільноти, особливо в США. Тому навіть після виведення військ Держдепартамент планував інвестувати ще 115 мільйонів доларів на реконструкцію посольства США в Багдаді [7]. Як відомо, Ірак також надавав свій повітряний простір для іранських літаків, які постачають військові ресурси для уряду Башара аль-Асада в Сирії [8]. Це викликало негативну реакцію американського уряду і вони вимагали закриття повітряного простору для Ірану. З часом США та європейські країни почали втрачати геополітичний інтерес до Іраку, оскільки їх увага зосередилася на Китаї та Ірані, а також на вирішенні власних економічних та внутрішньополітичних завдань. Тим не менше, важливим сусідом Іраку є Туреччина – одна з найсильніших противаг іранському впливу в регіоні. Хоча Туреччина виступала проти вторгнення американських військ до Іраку в 2003 р., вона скористалася втратою суверенітету в північному курдському регіоні Іраку для того, щоб поділити між собою сферу впливу. Зовсім недавно Туреччина стала важливим гравцем в іракській економіці, інвестуючи значні кошти в ключові сектори іракської економіки [6].

На сьогоднішній день стан безпеки в Іраку викликає занепокоєння, але не тривогу. Якщо в перші місяці після англо-американського вторгнення 2003 р. Ірак не мав діючої армії, військово-повітряних і військово-морських сил, то зараз Іракські сили безпеки (ІСБ) налічують понад 700 тис. осіб. У той же час складною є внутрішня проблема: повернення до громадянської війни між шіїтським і сунітським населенням Іраку є найбільш поширеною загрозою внутрішній стабільності після виведення всіх американських військ у грудні 2011 р. Однак, не виключено, що поглиблення напруженості між арабами і курдами також може призвести до відкритого конфлікту.

Висновки. Отже, після завершення військової операції коаліційних сил, Ірак залишався країною з політичною нестабільністю, глибокими економічними проблемами та численними руйнуваннями та жертвами. Попри економічну підтримку та донорство з боку США та інших країн, Іраку довелося зіштовхнутися із зовнішніми викликами та загостренням внутрішніх протиріч. Сьогодні в Іраку спостерігаються і певні позитивні зрушення, які в майбутньому можуть стати основою для розбудови привабливої демократичної, процвітаючої, етнічно змішаної країни, яка співпрацює зі Сполученими Штатами Америки та іншими демократичними країнами для підтримки регіональної стабільності і безпеки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Agreement Between the United States of America and the Republic of Iraq On the Withdrawal of United States Forces from Iraq and the Organization of Their Activities during

Their Temporary Presence in Iraq, State Department documents. Available at: <http://www.state.gov/documents/organization/122074.pdf>

2. Barton, F. D., & Crocker, B. N. (2003, March 25). Post-war Iraq: Are we ready? Center for Strategic and International Studies. URL: <https://www.csis.org/analysis/giving-iraq-stability-and-progress-treat-causes-iraqs-governance-and-development-disease>

3. Crawford, N. C. (2013, March). Civilian Death and Injury in the Iraq War, 2003–2013. Costs of War Project, Watson Institute of International and Public Affairs, Brown University.

4. Harith Hasan al-qarawee iraq's sectarian crisis: a legacy of exclusion. URL: https://carnegieendowment.org/files/iraq_sectarian_crisis.pdf (Дата звернення: 08.04.2024)

5. Iraq After the U.S. Withdrawal: Challenges and Opportunities- Center for Strategic and International Studies (CSIS). URL: <https://www.csis.org/analysis/iraq-after-us-withdrawal>

6. New dawn 2012: Iraq without U.S. military [Electronic resource] // Second line of defense. Mode of access. URL: <http://www.sldinfo.com/newdawn-2012-iraq-without-the-u-s-military/>. Title from the screen.

7. Troops have withdrawn from Iraq, but U.S. money hasn't», Walter Pincus, The Washington Post, June 27, 2012. URL: http://www.washingtonpost.com/world/national-security/troops-have-withdrawn-from-iraq-but-usmoney-hasnt/2012/06/27/gJQA4Q6I7V_story.html?tid=wp_ipad

8. Фабіан Ю. Відносини США та Іраку після виведення американських військ. Горих. № 12. 2013.